

KAKO JE Z DESTALINIZACIJO v Nemški demokratični republiki?

BERLIN, novembra. — Plavalci mladenj v ponošeni si obleki, ki sem ga slučajno spoznal za mizo neke kavarne v Frankfurtu na Odri, ko sem v četrtki zvečer, na poti iz Varšave v Berlin, stopil v kavarno, da popijem kavo, me je opozoril, da položaj njegove dežele — med Poljsko in Zahodno Nemčijo — ni le zemljepisno dejstvo, ampak v neki meri tudi politični simbol. Ko sem mu dejal, da sem jugoslovanski novinar in da prihajam iz Poljske, se je mladenj nekolikokrat ozrl okrog sebe, porinil na stran svoj vrček piva, se naglil čez mizo in mi tiho dejal: »Če pri nas ne bo Poljske, bo prišlo do Madžarske. Pri nas se mora nekaj spremeniti. Mi bi si želeli nekega Gomulka.

Niti ta mladenj iz Frankfurta na Odri, niti drugi v tej deželi, niso slišali v izvirniku Titovo oceno dogodkov na Poljskem in na Madžarskem. Iz te Titove ocene so v Zahodni Nemčiji odstranili zlasti nekatere odstavke, ki so za to deželo najbolj zanimivi. Če so morda upali, da bodo mogli prečitati ves govor, so pričakovali preveč. Kajti ljudje iz redakcije glavnega organa Ulbrichtove enotne socialistične stranke, »Neuer Deutschland« so objavili obširno poročilo o Titovem govoru, ampak s 24-urno zakasnitvijo, ampak s tudi skrbno izpuščili vse tiste dele govora, v katerih predsednik Tito govori o Sovjetski zvezi, o razgovorih s sovjetskimi voditelji, o vzrokih, ki so povzročili prelivanje krvi na Madžarskem in o tem, da je bila sovjetska intervencija na Madžarskem usodna napaka. Pustili so samo tisto, kar — izrgano iz konteksta — ustreza njihovemu pojmovanju.

Cloveka, ki ni pozabil preteklosti, to trgancu citatov spominja na dogodke iz Zdanovih časov, toda nas ne šudi. Zdi se, da so nekateri voditelji enotne socialistične stranke prišli do zaključka, da gre na njihov račun mnogo tega, kar Tito dejal. Zato so v Titovega govora izrezali najvažnejše dele, kar se sklada z njihovimi praksami, ki nam pove, da so izločili ukaz o cenzuri vseh vesti iz Poljske, da so v zahodnem delu Berlina dali v pogetnici iz prodaje list, ki je objavil Gomulkov referat na VIII. plenumu poljske enotne delavske stranke in da na mnogih prečelnih številnih uradov v Zahodni Nemčiji še vedno vise stare Stalinske slike.

Spomnil sem se na neki razgovor o stalinizmu in destalinizaciji v Zahodni Nemčiji, ki sam ga imam s spremljevalcem, ki so mi ga dali za pot po nemški demokratični republiki v ministru za zunanje zadeve. »Res je, — je dejal spremljevalec — da je tovariš Stalina zagrešil nekatere napake. Dejansko je pretiraval s kultno osebnosti; toda to ne pomeni, da ga je treba sedaj v splošnem preklinjati. Pri njem je tudi mnogo dobrih stvari. Pri nas destalinizacija ni bila potrebna — je dodal. — Mi delamo tu redno po načelu kolektivnega vodstva.

Toda imamo Nemce, ki večina nekoliko dvomijo o tem, da bi destalinizacija bila ne potrebna v njihovi deželi. Ni moč reči, da se v tem pogledu ni napravilo nič; amnestirali so okrog 20.000 ljudi, ki so bili obsojeni v stalinizem razdobju; Franz Dahlen, ki je bil nekod eden od vodilnih ljudi prve garniture enotne socialistične stranke, potem pa je tri leta ležal po zasluzi Stalina na političnem pokopališču, je bil postavljen v tajništvo v pomočnika državnega tajnika v ministru za visoke škole, nedavno pa je bil v Varšavi skupno z nekaterimi predstavnicami stranke. Toda hkrati imamo tudi mnogo bivših članov enotne socialistične stranke, ki na prošnje, da bi jih

ponovno sprejeli v stranko, dobivajo iz vzhodnega Berlina odgovor: »Bodite srečni, da ste ostali pri življenju.

Ljudje v Vzhodni Nemčiji vedo na primer zelo malo o Jugoslaviji: ravnatelj tovarne televizijskih aparatov v Radebergu ni imel niti pojma o tem, da v Jugoslaviji obstaja udeležba delavcev pri dobičku podjetja; večina partijskih in sindikalnih voditeljev — da sploh ne govorimo o navadnih delavcih — ima le meglede pojme o delavskih svetih, o sistemu delavskega upravljanja v Jugoslaviji in o naši notranji in zunanji politiki nasploh. Nič čudnega, če se — kakor je pokazal primer z Gomulkom v referatu in Titovim govorom — objavljajo vesti v fragmentih, ki ustrezajo samo trenutnim težavam nekaj ljudi iz vodstva enotne socialistične stranke.

V začetku tega meseca je prvi tajnik enotne socialistične stranke Walter Ulbricht dejal v vzhodnonemški skupščini, da morajo imeti delavci »pravico sodelovanja v važnih upravljalnih proizvodnih, a je takoj dodal: »Zelim izrečno poudariti, da naš predlog nima nič skupnega s tako imenovano avtonomijo, ali samoupravljanjem v podjetjih; Upravljanje tako imenovane delavske samoupravljanja — je naslednjega dne pojasnjeval vzhodnonemški delavec — je nezadržitljivo s pravilnim bodenjem, načrtovanjem in organiziranjem našega visoko industrializiranega gospodarstva.

Delavci so morali biti precej razočarani, ko so to čitali, zlasti še, če so imeli priložnost slišati isto o tem, da se je v sosedni Poljski — kjer imamo tudi visoko industrializirane tovarne — začelo z ustvarjanjem tistega, kar je Walter Ulbricht črtil iz dnevnega reda. Res je, da ima vsaka dežela svoje specifične gospodarske in druge pogoje, a to ne izključuje diskusije. V Vzhodni Nemčiji se danes sicer diskutira več, kot pred tremi leti, toda meje diskusije so še vedno precej ozke.

Ko sem se pred mesecem dni v Bautzenu razgovarjal z nekaterimi predstavnicami lužičkih Srbov o jugoslovanski poti v socializem in o napadih, ki so jih v preteklosti, vprav zaradi te socialistične poti, vršili proti Jugoslaviji, je moj nemški spremljevalec skušal dokazati, da sicer del krivde leži na tedanjem vodstvu Sovjetske zveze, a da je študi Jugoslavija delala napake, je nastala precej živahna diskusija. Lužički Srbi so vsi poslušali z odprtimi usti in očmi.

Na sliki del enega izmed naftovodov, ki so do pred kratkim dovajali nafto od vrvelec do pristanišč, odkoder so jo odvažali v čistilnice. Danes so razen enega vsi naftovodi, ki so dovajali nafto v Sredozemlje, poškodovani

«Ali vi morete govoriti tako odprto?» so se pozneje čudili. Klin se s klinom izbija, toda vprašanje je, če to velja tudi za destalinizacijo. Res je, da so srednji in nižji strankini voditelji v Vzhodni Nemčiji — prav gotovo pa vsi tisti, ki se morajo, pod silo razmer zadovoljiti samo z informacijskimi domačega izvora — iskreno prepričani, da grejo po pravi poti in da v svoji deželi gradijo socializem. A kaj se bo zgodilo, če bo nekod praksa — kakor se je to že zgodilo 17. junija 1953 — porušila zgradbo njihovih idealov?

V Berlinu se v tem poslednjem času vedno več govori o obstoju dveh skupin v vrhu vzhodnonemške stranke — ene, ki bi hotela, da gre Ulbricht na »daljši dopusta, in druge, ki bi hotela, da ostane, ker se boji, da bi njegov odhod mogel izzvati samo neprijetne posledice.

Z. BRIHTA
(iz »Vjesnika«)

OBČUTNE POSLEDICE ANGLO-FRANCOSKEGA NAPADA NA EGIPET

Bencin se bo podražil ali pa bodo racionirali potrošnjo

Položaj v Veliki Britaniji, Franciji, Nizozemski, Zapadni Nemčiji, Turčiji in Izraelu

Anglo-francoski napad na Egipt, ki je imel za posledico ukinitve prometa skozi Sueski prekop, je postavil na dnevni red vprašanje preskrbe petroleja tako pri nas, kakor v vrsti evropskih dežel. Oglejmo si na kratko kako mislijo prebroditi to krizo pri nas in v nekaterih drugih državah.

Ceravno položaj v Italiji ni tako kritičen, kakor v drugih deželah, kjer najvijo racioniranje bencina in goriv v treh ali štirih tednih, vendar se bodo morali pristojne oblasti zateči k nekaterim ukrepom. Zdi se, da so vsaj za sedaj, izključili racioniranje, postavljajo pa se vprašanje cen. Petrolejska podjetja vztrajajo, da se jim takoj, oziroma v najkrajšem času dovolijo zvišanje cen, da bi tako čimprej mogla kriti večje izdatke, ki so jih imela zaradi povečanih stroškov za prevoz. Povprečno gre za 9 do 10 dolarjev več

na vsako tona surovega petroleja, kar znaša 5670 do 6300 lir pri toni.

Vlada ne more ugovarjati temu dejstvu, po drugi strani pa bi se rada ognila povzročanju cene petrolejskim proizvodom, ker se zaveda, da bo to povzročilo povišanje življenjskih stroškov. Minister za industrijo in finančni minister sta predlagala, da bi začasno znižali davek na proizvodnjo, da bi tako preprečili, ali vsaj ublažili prehitro povišanje cen petrolejskim proizvodom. Kakor je znano, zadeva to vprašanje zlasti strojno olje, gorivo, uporaba katerega se je že možno razširila v industriji.

O vseh teh vprašanjih razpravlja danes ministrski svet, jutri pa bo o tem razpravljala Odbor petrolejskih izvedencev. V kratkem bodo padle odločitve, toda sklenili niso še nič najmanj pa da bi povišali ceno bencina za 20 lir pri litru. Zdi se, kljub temu, da je tako povišanje še vedno možno, da do tako velikega povišanja vendar ne bo prišlo. O racioniranju pa bodo razpravljali v prihodnjem mesecu.

V Veliki Britaniji bodo uvedli racioniranje bencina od 17. decembra dalje. Hkrati so začeli ukiniti polaganje šoferskih izpiztov. To pomeni, da bo okrog 168.000 oseb ostalo začasno brez šoferske izkaznice. Royal Automobile Club je sklenil ukiniti za nedoločeno dobo vsako avtomobilistično in motociklistično tekmovanje v Veliki Britaniji in v deželah Commonwealtha. Ze prihodnji četrtek bodo začeli z razdeljevanjem nakaznic za bencin zasebnim avtomobilistom. Ne vedo še s kolikimi litri bencina na mesec bodo mogli razpolagati. Minister za preskrbo z gorivom je dejal le, da bo vsak zasebni avtomobil dobil na mesec toliko bencina, da bo lahko prevozil okrog 340 km (količina, ki so jo dobivali med vojno, je zadoščala za okrog 150 km na mesec).

Bencinsko mešanico za ogrevanje stanovanj so s 1. decembrom omejili na 33 odst. količino strojnega olja pa za 25 odst. Bolnišnice in klinike so

izvzete, medtem ko bodo šolam zmanjšali za 10 odst. oskrbo z gorivi.

Francoski avtomobilisti so na luvu za bencinom. Mnoge črpalke so prekinile s poslovanjem, medtem ko druge dajejo le 10 litrov na osebo. Na črni borzi se dabi bencin po 100 do 150 francov liter (uradna cena je 75 francov). Pričakuje se, da bo vlada podzela stroge ukrepe.

Na Nizozemskem so uradno objavili, da bo od 25. novembra dalje ob nedeljah prepovedan promet motornih vozil, hkrati pa je minister za gospodarstvo objavil, da bodo znižali za 10 odst. potrošnjo strojnega in plinskega olja, za 15 odst. potrošnjo bencina in za 20 odst. potrošnjo mazouta.

Nemški minister za gospodarstvo, prof. Erhard, je izjavil, da bodo v Nemčiji uvedli omejitve potrošnje nafte za ogrevanje in za Diesellove motorje. Omejitve bodo dolečile petrolejske družbe in ne vlada. Kar zadeva bencin, so zagotovo tako velike, da ne bodo potrebne omejitve.

Mestne oblasti v Istanbulu so večeraj sklenile racionirati bencin. Avtomobilisti morejo nabaviti na črpalkah največ 8 litrov bencina na dan. Ob nedeljah črpalke ne izdajajo bencina.

Izraelska vlada je večeraj naložila tako dve piaster (6 lir) na liter bencina, da bi, kakor pravi uradno poročilo »placali stroške štiridnevne vojne, ki so jo bili in dobili proti Egiptanom.

NOVOSTI:
Izšla je slovenska revija
JEZIK
in SLOVSTVO št. 2
TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst - Ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 37-335

• Četrtek kotiček • Žena • otrok • dom • gospodinjstvo • moda •

VESELA VEST S KONGRESA GENETIKOV V KOPENHAGNU

Ali fantek, ali punčka?

Znanost je našla pot za ugotovitev spola že 6 mesecev pred porodom

To je vprašanje, ki si ga postavlja v nosečnosti vsaka bodoča mamica in o katerem razmišljajo tudi srečni očeti. Znano je, da je želja po spoznavanju novorojenčkovega spola pred porodom vedno močnejša, če dolga leta. Toda prav zahvaljujoč njej in njenim poštvovalnim pionirjem, ki so iznašli metodo Barr-Sachs je bila končno rešena dilema, ali bomo v družini imeli novega fantka ali punčko. Ta nova metoda je bila objavljena na skorajšnjem mednarodnem kongresu genetike v Kopenhagnu. Obrazložil jo je sam dr. Sachs iz Izraela, ki je izjavil, da je s poskusi, ki jih je napravil na nosečih ženskah, končno bila potrjena metoda, ki jo je prvi odkril Kanadčan dr. H.G. Barr.

Torej ne gre samo za teorijo o predhodnem spoznavanju novorojenčkovega spola, marveč že za utrjeno prakso, ki so jo uvedli v Kanadi in Jeruzalemu. Prvič v zgodovini človeštva so v Londonu in Kanadi omogočili, da je 40 žena že 6 mesecev pred porodom zvedelo za spol otroka, ki ga bodo rodile. Rojstva otrok so potrdila vsa predvidevanja; rodilo se je 21 dečkov in 19 deklic, kakor je predvidel dr. Barr. Skoraj istosmislnost se je v univerzitetni bolnišnici v Jeruzalemu rodilo 9 dečkov in 11 deklic, ki jih je bodočim mamicam predvidel dr. Sachs.

Tako je dr. Sachs na kongresu v Kopenhagnu lahko samopodirno dognano dejstvo lahko mirno duše izjavil, da se je metoda Barr-Sachs sto odstotno obnesla.

O tem, ali bo prišel na svet fantek ali punčka, imajo različni narodi razna mnenja; spol novorojenčka predvidevajo po lepoti materine kože, po obliki telesa, ki se je v času nosečnosti razvil in po številnih zunanji znakov, ki jih opažajo na nosečnicah. Toda

ve to so le ljudska laična mnenja, ki nimajo nobene znanstvene podlage in ki so se, razumljivo, pokazala za neutemeljena.

Do znanstvene ugotovitve metode, po kateri lahko nepogrešljivo ugotovimo spol novorojenčka, je prišel dr. Barr iz Kanade po naključju. Kot profesor anatomije na univerzi v Londonu in Kanadi se je dolgo ukvarjal z živčnim sistemom mačk. Nekega dne je presenečen ugotovil, da celice samic niso enake celicam samcev, kar je bilo proti dotedanjim trditvam znanosti. Ugotovil je, da se celice samic razlikujejo od celic samcev po majhnem barvnem madežu. Ta madež je našel znanstvenik v vsaki kožni celici mačke ter je istega pogrešal v vseh kožnih celicah mačkov. Zaradi tega je seveda dr. Barr prešel na raziskovanje človeških celic.

Tako je že leta 1954 na kongresu anatomov v Texasu izjavil, da je iznašel »sex chromatin«, ki je v vseh ženskih celicah. Njegovo delo so nadaljevali drugi znanstveniki in sicer B. Shettles iz Kolumbije, ki je hotel ugotoviti, ali se ta zmes nahaja tudi v drugih delih telesa in ne samo v koži. Rezultat njegovega raziskovanja je bil pozitiven. Tako so prišli do zaključka, da je treba pri novorojenčku, ki je še v materinem telesu, ugotoviti, ali ima celico »Sex chromatin« ali ne.

Sedaj je nastalo težavno vprašanje, kako to ugotoviti, da ne bi bilo treba matere in novega baba poskodovati. Otroci je namreč v materi zaprti v nekaj ovoj, ki splava v vodi. Znano pa je, da se neke celice novega baba odtrgajo in padejo v vodo. Tako je Shettles ugotovil, da bi bilo treba samo odvzeti nekaj te vode in v njej bi lahko našli celice, ki bi nam povedale, če imajo ali ne »sex chromatin«. Potrebno je bilo torej pri materi napraviti kirurški poseg in z materniči-

nega predela odvzeti nekoliko vode. To je bil, seveda, za znanstvenike sicer delikaten vendar pa nenevaren poseg, ki pa je bil od začetka precej nepopoln in je povzročal bodočim materam motnje. Te pa je z izpolnjenimi metodami povsem odstranil dr. Sachs iz Jeruzalema, ki je izpopolnil tehniko tega posega in dokončno uresničil možnost točnega predvidevanja spola novorojenčka 6 mesecev pred porodom.

S tem je bila ne samo izpolnjena želja mnogih staršev, ki bi radi že vnaprej vedeli, ali bodo imeli hčer ali sina, ampak je bila predvsem z zdravstvenega stališa dana možnost preprečiti v otroku nekatere dedne pojave, ki bi slabo vplivali na njegov razvoj in v njem ojačati tiste telesne dele, ki se pri nekaterih dednih boleznih javljajo kot manj odporne.

Tako je bila prirodi izražena nova tajnost, mamicam pa omogočeno, da pravočasno pripravijo samo roza ali samo svetloplavo dojenčkovo garderobo.

Model za vse tiste, ki se zime hudo boje! Plašč iz lahkega volnena blaga z enkim krilom naj bo podložen z jant, kom ali pa debelo flanelasto podlogo žive barve

Trgovina z belim blagom še vedno donosen posel

Rimska policija je aretirala skupino ljudi, ki se je ukvarjala s prodajanjem deklet na Srednji vzhod

Pripetilo se je na sedežu rimske policije v oddelku za potne liste. Pred uslužbenca sta stopili dve slabo oblečeni mladoletni dekletki in ga prosili naj jima poljski izda potni list, ker nameravata odpotovati v Grčijo, Turčijo, na Srednji vzhod in kdo ve še kam. Uradniku sta se dekletki, ki sta se predstavlili kot plesalki, namenjeni v razna orientalska mesta, zdeli malec sumljivi. V začetku razgovora sta bili dokaj zgovorni, pozneje pa sta padli v protislovja, posebno ko ju je policija začela uradno zasliševati in so vse njune izjave romale v poseben zapisnik.

Kmalu je prišlo na dan, da nista plesalki, marveč bi tole hotela postati in sta zaradi tega tudi zapustili rojstni kraj v Severni Italiji in prišli iskati sreče in ustež svoje sanje v Rim. Tu sta zvedeli, da razni gledališki impresariji in igralci iščejo mlada dekleta na Trgu Colonna. Tja sta se postavili in našle, da se jim je ponudil, da jima omogoči dostop v gledališče in v baletsko kariero. Seveda vsa zadeva pa da ne bo šla tako hitro od rok, ker da ne more vsaka kar čez noč postati baletka, marveč mora biti pametna in iskati čim krajši in čim boljši način. Dekletki sta povedali, da jima je zgovorni Gianni govoril o nekaterih »plastinskih« scenah, kjer bi jima ne bilo treba plesati. Toda se preden bi lahko nastopili v kakršnem koli gledališču kot plesalki, jima je Gianni predlagal, naj bi se najprej pojavili v kakšnem rimskem baru, kjer bi se seznanili z velikimi gledališkimi impresariji in igralci, pozneje pa bi odšli za nekaj časa na Srednji vzhod, kjer ju čakata slava in bogastvo.

To so bile v glavnem izjave, ki sta jih dekletki dali pred rimsko policijo. Takih zgodb bi pa lahko slišali še od stotih nepoučenih deklet, ki na podeželju ob raznih »Grand hotelih« in »Lune parkih« sanjajo o lepem in brezskrbnem življenju v vелеstih. Take in podobne zgodbe so izpovedala tudi druga dekletka, ki so prišla v roke veliki skupini ljudi, ki se je v Rimu do letošnje jeseni ukvarjala s trgovino z belim blagom. Prav na osnovi izjav zgoraj omenjenih deklet je policiji uspelo prijeti Giannija in njegovega prijatelja Virgilija Ubertija ter še pet drugih zlikovcev, med njimi tudi 35-letno baletko Isolo Robino iz Torina, ki so se pečali z umazanim poslom, prodajanjem mladih deklet mednarodnim trgovcem, ki so imeli nalogo zapeljavanja bitja doletov v Atene, Damask in številna mesta Srednjega vzhoda.

Pred odhodom je skupina zlikovcev dekleta pošiljala na etečaj v dancin Columbia v U. Gregoriana v centru mesta. Tu so se dekleta polagoma prilagojevala novemu poklicu, medtem pa so se sklepale tajne kupčije med rimskimi in tujnimi trgovci z belim blagom. Med slednjimi je imel največjo vlogo Grk Basile Simos.

Policija je ugotovila, da je bilo odpeljanih v Grčijo in v Sirijo že 9 deklet, drugih najstaj, v glavnem mladoletnih, pa se je pripravljalo na odhod. Tako je policiji zaneskrat uspelo poloviti predstavnik trgovine z belim blagom in njeno mrežo vsaj za nekaj časa zatreči. Zdi se pa, da na delu še veliko drugih ljudi, ki se pečajo s tem nemoralnim poslom.

KUHARSKI RECEPTI

Orehova torta

V porcelanski skledi vmešamo 5 dkg masla, dodamo 12 dkg sladkorja in eno jajce, dodamo 5 dkg naribane čokolade in nekaj naribane limonine lupine. Vse skupaj mešamo tako dolgo, da postane zmes penasta. Nato zmešamo v 18 dkg moke in 18 dkg zmelatih orehov zavitek pečilnega praška in nato skupaj s četrtilitrom mleka zmešamo k vmesanemu maslu. Zmes stresemo v dobro namažan in z moko posut tortni pekač ter pečemo počasno v pečici. Ohlajeno torto prerežemo in jo namažemo z naslednjim nadomem: 8 dkg masla, 8 dkg sladkorja, jajce, 15 dkg orehov, zavitek vanilijevega sladkorja in 2 do 3 čajni žlički mleka. Vse skupaj dobro zmešamo in torto namažemo.

Beljakov puding

Potrebujes dva beljaka, žličko sladkorja in 2 do 3 žlice naravnega. Vse to stepaj, da dobis trdo peno, ki jo stresi v lonec in kuhaj tri četrt ure. Serviraj še topele puding. Če puding ulij vanilijevo kremo, ki jo pripraviš iz dveh rumenjakov, 1 žlice moka, četrtilitrom mleka in malo vanilijevega praška.

9.

Davi je v Moskovskem trgu v Budimu padlo 16 sovjetskih vojakov.

Sovjetski vojaki ne puščajo nikogar na Margit Siget. Pa so je začele danes prihajati peštanke dame v naš hotel. Tudi to je eno izmed dejstev tega položaja. Razpoloženje se popravlja: Rus, beli emigrant, zadaj ameriški državljani in šofer nekake ameriške trgovce, čigar glas vedno in neprestano vznemirja vse v hotelu zaradi svoje pleševine ste barve, ta beli Rus z izrednim občutkom in gotovostjo igra Chopinovo etude in poloneze. Nagradno ga s ploščanjem, toda ne samo dame. Takrat spet zagrne nad hotelom granate, ki pa ne povzročajo kakšnega posebnega razburjenja. Ljudje se na vse privadijo.

Po 23. oktobru je danes izšla prva številka »Szabad Nepes«, glasila partije madžarskih delovnih ljudi. Da na Madžarskem se zadeve urejajo. Kadar in Nagy boš zvala, »Szabad Nepes« ima uvodnik z naslovom: »Zvesti resnica. Prepisujem iz tega uvodnika.« Ne strinjamo se s

tistimi, ki dogodke iz preteklih dni označujejo kot kontrarevolucijo, fašizem in pokus spremljati premike raznih skupin in na podlagi tega ugotavljamo tole: dogodki so se začeli z demonstracijami študentov visokih šol in univerz, toda velika napaka bi bila, če bi v njih videli samo gibanje mladine. Peštanska mladina je govorila iz srca vsega ljudstva, njena žustra vsega je bila od plemenitega in hudega trpljenja. V tem prevratu je prišla do izraza želja delavcev, da bi postali lastniki svojih podjetij. To gibanje je pokazalo, da se hočejo kmetje osvoboditi nenehnega preganjanja in negotovosti... V ogrogami večini niso demostrianti in uporniki kontrarevolucionarji. To je bil boj proti stalinizmu, ki je bil že nam vedno davno segel do grlas. Poljski Rdeči križ je postal letalo s sanitetnim materialom. Z njim sta prišla tudi dva dopisnika »Tribuna Lud«, ki sta dala pozitivno izjavo in podprla madžarsko ljudstvo v boju proti stalinizmu. Toda kje so dopisniki jugoslovanske tiska? Kako se je zgodilo, da te dni ni nobenega v Budimpešti?

DOBRICA ČOSIĆ: SEDEM DNI V BUDIMPEŠTI

Pogovor s članom CK Zoltanom

Marksistični filozof in estetik svetovne slave Goeyorgi Lukacs, zdaj minister za pravo v vladi Imra Nagya, je prišla do »Szabad Nepes« polsne mladini, v kateri ji zrekla priznanje za boj, ter izjavila, da je razumel, in da opravičuje srditost boja proti stalinizmu in potrebo, da Madžarska sama v skladu z razpoloženjem ljudstva najde lastno pot v socializem. Pozivajo mladino, naj preneha s prelivanjem krvi. Novi minister za kmetijstvo, zastopnik stranke mladih posestnikov, piše v »Szabad Nepes«, da je položaj na Madžarskem danes težave sama komunistična partija brez udeležbe drugih strank. Tako danes piše »Szabad Nepes«, glasilo komunistov Madžarske, katerega redakcija je 23. oktobra zvečer odstopila, ker se ni strinjala

s politiko Geroeja in politburoja.

Igor Uzelac, sekretar okrajnega komiteja ZK za Zrenjanin in Slavko Mučalo, direktor podjetja »Judodrvos«, pripovedujeta Kitajkam po srbsko, one mislijo, da je rusko, o družbeno-političnem sistemu v Jugoslaviji.

Tuji se fotografirajo pred hotelom na jesenskem soncu, nestalnem in razburljivem, ki s nekakšnim upanjem obseva temno panoramo Pešte z do stojantstvenimi in kapticioznimi zvoniki. To ni v skladu s političnim trenutkom, je pa nekako obvezno kot nekakšna vertikala kompozicijske gnote velemesta.

Stiri popoldne. V Pešti težke strojnece.

Grem se sprehodit po parku ob Donavi. Prazne reče bobarvane klopi. Njihovi polneti obiskovalci sedaj obje-

majo puškina kopita. Srmežljivo in boječe hodim po listju. Srečam kosa. Pič me mirno gleda. Razburjeno mu vračam pogled. Nad nama leti granata. Dolgo se gledava. Premišljam...

Imre Nagy je objavil deklaracijo svoje vlade. Ugodeno je vsem najvažnejšim zahtevam upornikov: popojanja s sovjetsko vlado o umiku sovjetskih čet; delavsko samoupravljanje; likvidacija AVH; zvišanje plač in revizija norm; Kosuthov grb na nacionalnih zastavah, 15. marec pa bo razglasen za nacionalni praznik itd.

Kamion odpelje blazine in žimnice iz hotela za ranjence. Da se življenje normalizira, je dokaz pojav miljenikov v hotelu in jedilni list, ki je nočnj raznovrsten celo za slad osnede goste. Stečem ven, ker so mi povedali, da je pred hotelom 15 mladeničev oboroženih z brzostrelkami. Ti sestavljajo oddelke narodne straže, ki pomagajo vojski in vladi pri uvašanju zadev. Privojujejo:

Študent s piapolajočo zastavo nasukuje tank. Ko ga krogle preluknjajo, jo vzame drugi in gre naprej. Nato je še on padel in zastava je bila takrat vsa mokra.

Smrt za legendo. Potrditev klasičnega nacionalnega mita. Smrt, ki je vredna obudovanja in strahu. Smrt, ki jo žali vsako posloplavanje, vsak prilastek. Vprašam študenta, ki je zdaj pripadnik narodne straže:

«Ali ste vi komunist?»

«Sem komunist, predvsem pa sem Madžar.»

«Kako naj to razumem?»

«Koliko dni ste v Budimpešti?»

«Od 23. oktobra.»

